

INFORMATIVNI BILTEN ZA POVRATAK

Pilot projekt dvosmjernog informiranja

Sponsored by: OSCE

Realization: STINA New Agency, Croatia
SAFAX News Agency, B&H

Broj 6

7.1.2002.

SADRŽAJ:

BOSNA I HERCEGOVINA

1. Otkup stanova u Republici Srpskoj - ZA IZBJEGLICE TEKU ROKOVI TEK KADA DOĐU U POSJED STANA
2. Intervju sa banjaluckim biskupom Franjom Komaricom - VLASTI RS OPSTRUŠU POVRATAK
3. Svijetla strana Brckog (I) - MODEL ZA BOSNU I HERCEGOVINU
4. Svijetla strana Brckog (II) - SVETO TROJSTVO
5. VIJESTI

HRVATSKA

1. Povratak u brojkama: PREOSTAJE POVRATAK NAJTEŽE STRADALIH OSOBA
2. Povrat privremeno zaposjednute srpske imovine: ROK DO 2002. PREKRATAK ZA POVRAT IMOVINE?
3. Kako se snaci u "šumi podataka" o povratu imovine: PETINA IMOVINE PONOVRNO U POSJEDU VLASNIKA
4. *Interview*, Milorad PUPOVAC, predsjednik Srpskog narodnog vijeca: "BROJ ZAHTEVA ZA OBNOVU KUĆA SIGURNO CE BITI VEOMA ZNACAJAN"
5. Kako pospješiti povratak u općinu Gvozd
6. OESS: ZA NEKE PRESUDE POTREBNA JE REVIZIJA
7. VIJESTI

BOSNA I HERCEGOVINA

Otkup stanova u Republici Srpskoj

ZA IZBJEGLICE TEKU ROKOVI TEK KADA DOĐU U POSJED STANA

U Republici Srpskoj je u toku otkup stanova u nekadašnjoj društvenoj svojini, koji je tek počeo ovog ljeta, što je otprilike tri godine zakašnjena za Federacijom BiH.

«U našem entitetu trenutno postoji nekoliko stotina ovjerenih ugovora i dosta stanova za koje je uplacena otkupna cijena stana na otvoreni žiro račun Fonda za stanovanje RS», iznosi

podatak pomoćnik ministra za urbanizam, stambeno-komunalne radove i ekologiju Miladin Gacanović.

Nosilac stanarskih prava, da bi otkupio stan, treba da plati oko 200 maraka za zahtjev za otkup stana, obracun cijene stana i ovjeru u Sudu i još dodatnih 200 maraka za troškove oko upisa vlasništva nad stanom u Republickoj upravi za geodetsko-pravne poslove.

Zakonom je predviđeno da rok od podnošenja zahtjeva do otkupa stana traje 60 dana, odnosno u roku od 30 dana vlasnik stana je dužan da izvrši obracun otkupne cijene stana, a u drugih 30 dana organ koji vrši kontrolu obracunanjanja stana treba da obavi svoj posao. Ukoliko organ koji vrši kontrolu ugovora ne uradi to za 30 dana smatra se da je cijena izracunata na zakonit način, a on snosi eventualne posljedice.

Prosječna cijena kvadratnog metra stambenog prostora, prema Gacanovićevim riječima, iznosi 80 maraka kada se umanje popusti koje vlasnik ima na osnovu zone u kojoj se po odluci opštinskih organa stan nalazi. U prvoj stambenoj zoni nema popusta, dok je on maksimalan u šestoj zoni i iznosi 30 posto.

Zakonom o privatizaciji stanova je predviđeno da se vrijednost stana umanjuje i po osnovu amortizacije za svaku godinu starosti po jedan posto. Nosilac stanarskog prava ima popust od jedan posto i za svaku godinu njegovog i radnog staža braccnog duga. Povratnici, izbjeglice i raseljena lica odlukom Visokog predstavnika RS imaju popust od 75 posto, dok porodice poginulih boraca i ratni vojni invalidi prve i druge kategorije ne placaju otkup. Popust za civilne žrtve rata je od pet do 30 posto, a za ucesnike rata cijena stana se umanjuje od 0,75 posto do jedan posto za svaki mjesec angažovanja u ratu.

Prema Gacanoviću, u postupku privatizacije pojavilo se nekoliko problema u vezi primjene odluke Visokog predstavnika, kojom se definišu lica koja imaju pravo na popust od 75 posto. On objašnjava da postoji određeni broj gradana koji su u procesu racionalizacije prelazili iz manjih u veće stanove, pa se sada moraju vratiti u manje stanove, a smatraju da kao povratnici imaju popust od 75 posto.

“Na ovaj način izjednacava se 'vuk i jagnje', a ovo pitanje trebalo bi se razriješiti na taj način što bi se precizno odredile kategorije koje imaju pravo na ovaj popust”, kazao je Gacanović. “Kao što lica koja su učestvovala u ratu imaju popust u iznosu od jedan posto za svaku godinu rata, tako je i ovaj popust trebalo odrediti u onom iznosu koji čini jedan posto za svaku godinu koju je lice provelo van svoje imovine”, objasnio je pomoćnik ministra.

Drugi problem je tumačenje odluke Visokog predstavnika od decembra ove godine, kojom je ograničio privremeno otkup stanova kategoriji stanovništva koja su stanarska prava stekla nakon 1.aprila 1992. godine do 19.decembra 1998.godine, odnosno u periodu u kojem se primjenjuje Zakon o prestanku primjene Zakona o korišćenju napuštene imovine. Ovakvi zahtjevi za otkup stanova, koji su dostavljeni sudovima na ovjeru, se trebaju vratiti vlasnicima stanova do donošenja posebnog uputstva Ministarstva urbanizma kojim će biti propisan postupak kontrole zakonitosti tih ugovora i izvršena nadovjera.

Po Zakonu o privatizaciji državnih stanova, odnosno po izmjeni i dopuni tog zakona, koja je izvršena u maju mjesecu na zahtjev Visokog predstavnika, je receno da nosioci stanarskog prava koji su to pravo stekli od aprila 1992. do decembra 1998. godine mogu otkupiti stan ako su stanarsko pravo stekli u skladu sa Zakonom o prestanku primjene Zakona o korišćenju napuštene imovine i Zakona o stambenim odnosima.

“Visoki predstavnik ovu grupu nosilaca stanarskih prava želi privremeno onemogućiti da bi se izvršila revizija stanova i eliminisali višestruki korisnici stanarskih prava, te oni koji su prodali stanarska prava”, objasnio je Gacanović. On kaže da se odlukom Visokog predstavnika u potpunosti legalizuju zamjene stanova i privremeni nosioci stanarskog prava postaju stalni nosioci stanarskog prava.

Gacanović upozorava da je nepravedno ispuštena kategorija stanova gdje je umro nosilac stanarskog prava, a nije bilo lica koja bi nastavila koristiti stan. U ovim slučajevima stanovi se vraćaju vlasniku stana (preduzecu), a on ga dalje daje na raspolaganje u skladu sa normativnim

aktima. Novi nosioci stanarskog prava, po Petricevoj odluci, privremeno nemaju pravo da ga otkupe.

Stanovi se mogu otkupljivati u gotovini uz popust od 30 posto, na kredit od 20 godina bez popusta, zatim 60 posto starom deviznom štednjom i 40 posto u gotovini, koja se može platiti ili na kredit ili u gotovini.

Proces privatizacije državnih stanova u RS i Federaciji je potpuno razlicit, kada je u pitanju placanje otkupne cijene stana certifikatima. U Federaciji BIH gradani su mogli stan otkupiti certifikatima koji su imali svoju nominalnu vrijednost, a cak je i stara devizna štednja mjenjana u certifikate, dok u RS gradani ne mogu otkupiti stan vaucerima, zato što oni još nemaju nominalnu vrijednost.

Nedavno je donesena uredba o otkupu stanova starom deviznom štednjom, ali na taj nacin da kupac stana može da kupi staru deviznu štednju od nekog lica i da njome plati stan, a da gotovinu da vlasniku stare devizne štednje.

U RS na otkup cekaju oko 70.000 stanova, što bi trebalo da donese u Fond stanovanja oko 100 miliona maraka, odakle ce se davati stambeni krediti gradanima koji nemaju riješeno stambeno pitanje.

Prema Gacanovicevim procjenama, stambeni krediti ce biti dugorocni sa kamatom koja bi trebala biti maksimalno od cetiri do pet posto. "Iznos kredita bi trebao biti adekvatan rješavanju stambenog pitanja, odnosno trebao bi biti otprilike toliki da gradanin pomocu njega zaista može riješiti stambeno pitanje, a ne da kupi dva prozora", kazao je Gacanovic.

Zakonom o fondu stanovanja prioritet u dodjeli stambenih kredita imaju porodice poginulih boraca, ratni vojni invalidi, izbjeglice, povratnici i raseljena lica. Uslovi pod kojima ce gradani moci dobiti kredit je ili da imaju hipoteku ili dva žiranta. Krediti bi se trebali poceti dijeliti vec u martu 2002. godine, kazao je Gacanovic.

Zakonom o privatizaciji je predvideno da vlasnik stanarskog prava ne mora da otkupi stan, ali da mora, ako ga ne otkupi u roku od godinu dana, da sklopi ugovor o zakupu stana. Prema Gacanovicevim rijecima, proces privatizacije stanova bi se trebao završiti u jednogodišnjem periodu od 29. jula 2001. godine do 29. jula 2002. godine. Medutim, izvjesno je da privatizacija neće moci biti okoncana u ovom periodu zato što povratnici imaju godinu dana za otkup stana od onog dana kada uđu u posjed svoga stana, kao i lica ciji je stan na sudu i gdje se vodi sudski spor.

"Svjesni smo da se proces u našim uslovima ne može okoncati u toku jedne godine. Prema tome, nama je bitno da se u ovom momentu vrši privatizacija stanova koji su nesporni", istakao je Gacanovic.

Osnovni zakljucak koji se tice izbjeglica bi trebao da bude da ne mogu zakasniti sa otkupom stana, ako im on još nije vracen ili nisu ušli u njegov posjed. Medutim kada ga konacnu dobiju, za njegov otkup imaju godinu dana vremena. Nije iskluceno da ce se taj rok i smanjiti, ali ce svakako biti ostavljeno dovoljno vremena da se on otkupi. Kljucne pitanje je, ipak, - doci u njegov posjed. (Branka Stevandić)

Intervju sa banjaluckim biskupom Franjom Komaricom

VLASTI RS OPSTRUŠU POVRATAK

Banjalucki biskup dr. Franjo Komarica odavno je poznat domacoj i svjetskoj javnosti kao oštar kriticar vlasti i beskompromisan borac za pravo na povratak, ali i ukupna ljudska prava i slobode. Boravci cijeli rat u Banja Luci bio je svjedok odlaska gotovo stoprocentne hrvatske populacije iz ovog kraja. No, nadu nije gubio. Malobrojnim katolicima je ostao pomagati istovremeno insistirajuci kod vlasti da se stanje promijeni. Nakon rata svu pažnju usredotocuje na povratak izbjeglica, te njihovo duhovno ali i materijalno zadovoljenje kako bi im povratak u vlastiti dom znacio nešto više od samog dolaska u posjed nekretnine.

Komaricu krase otvorenost i neustežanje u imenovanju, po njegovom mišljenju, krivaca. U posljednje vrijeme nekoliko puta je ponovio kritiku da vlasti Republike Srpske (RS), posebno Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica opstruišu povratak.

- **Gospodine Komarica, tvrdite da se opstrukcija narocito odnosi na povratak Hrvata u banjalucku regiju, Posavinu i istocnu Bosnu. Cime to argumentujete?**

Poznato je i vlastima RS i medunarodnim zvanicnicima da se tijekom šest poratnih godina od 220 hiljada prognanih i izbjeglih Hrvata sa podrucja RS, vratilo tek nešto više od pet hiljada. Ta cinjenica ne ostavlja ravnodušnim ni samog Visokog predstavnika, niti šefa OSCE-a u BiH, kako su mi nedavno i sami posvjedocili.

To mogu argumentirati i nekim podacima kojima raspolaže pravno savjetovalište biskupijskog Caritasa u Banjaluci. Npr. u periodu od 1.7.1997. do 20.12. 2001. godine Komisija za imovinske zahtjeve raseljenih lica i izbjeglica (CRPC) riješila je 1601 od 3050 podnesenih zahtjeva, ili 53 posto, dok je resorno ministarstvo u istom periodu riješilo samo 13 posto, ili 408 od 3094 upucena zahtjeva. A koliko nam je poznato, još u 99 slucajeva stranke su same ostvarile rješenja, bez pomoci našeg pravnog savjetovališta.

Ali, žalosno je da je od svih tih donešenih rješenja zajedno, samo 440 stranaka vec uselilo u svoje kuce i stanove.

Ministarstvo za izbjeglice i raseljena lica RS štiti privremene korisnike tude imovine na više nacina, npr. vodi upravni postupak i nakon što podnosilac zahtjeva dobije konacnu odluku CRPC-a. Zatim, od podnosioca zahtjeva traži razne dokumente i dokaze da nije dvostruki korisnik, pa kad i to dobije, ne rješava predmet, a i po konacnom aktu u upravnom postupku ili po odluci CRPC-a, nece da zakaže deložaciju po godinu dana, cak i dvije.

Imamo imena preko 600 podnosioca zahtjeva s rješenjima kojima su svi rokovi predvideni zakonima RS istekli. Spremnii smo ih dati na uvid svima koji sumnjaju u ove tvrdnje, ili ih osporavaju.

- **Resorni ministar Mico Milic u nedavnom pismu koje vam je uputio demantuje te navode i tvrdi da je u 2001. godini za povratak Hrvata i Bošnjaka u RS uloženo najviše sredstava do sada.**

Ove navode ministar ne može demantirati, oni su nepobitni i iza ovih brojeva stoje konkretna imena ljudi sa svim relevantnim podacima i rješenjima, a ne nikakvo kamenje sa kojim može postupati kako tko hoce.

Ne želim nijekati da je u 2001. godini uloženo najviše sredstava do sada od strane resornog ministarstva za povratak Hrvata i Bošnjaka u RS, jer i jedan posto je više, nego nula posto.

Gospodin ministar sigurno ima i imena povratnika i kolicinu pomoci koju je tim ljudima ministarstvo dalo, ali ni meni ni mojim suradnicima nije poznato da je itko od Hrvata povratnika na podrucju banjalucke regije dobio ikakvu pomoc od ministarstva.

Zašto domicilno stanovništvo ovog kraja ne pripada ovom ministarstvu i ovoj Vladi? Zašto nije pripadalo ni onim ranijim poratnim vladama? Kome treba da pripada? Zašto u ovoj medunarodno priznatoj državi, ni nakon više od devet godina, više stotina tisuca njenih gradana nema pravo na državu i zašto se država uopce za njih ne brine?

- **Izjavili ste da Katolicka crkva ne može pruzeti ulogu Vlade, ali da aktivno pomaže povaratak u RS. Kako?**

Tocno je da Katolicka crkva ne može pruzeti ulogu Vlade, niti joj to pada na pamet. Vlada se ne smije osloboditi obaveze da se brine za prava i slobode svih svojih gradana. Ali, ako to ona uporno odbija, onda joj nije dovoljno samo utemeljeno prigovarati, nego i preduzimati odredene akcije pomoci obespravljenim ljudima.

Tako smo preko našeg biskupijskog Caritasa do sada pomogli izgradnju ili obnavljanje 950 kuca i stanova povratnicima. Nabavljamo, ili sami izradujemo kucanske stvari, pomažemo obnovu stocnog fonda, nabavljamo poljoprivredne strojeve, sjemena, organiziramo izobrazbu mladih, pomažemo otvaranje radnih mjesta.

Osim vec spomenutog savjetovališta, pružamo i medicinske usluge u ambulantomama Caritasa u zgradi Biskupskog ordinarijata u Banjaluci, dok patronažnom službom obuhvacamo cijelu RS.

Ne znam treba li posebno spominjati da su primatelji naših usluga i pomoci ne samo katolici, nego i mnogi nekatolici. Tako je bilo i tijekom rata i cijelo vrijeme do sada.

- **Smatrate li da je vjerskoj nastavi mjesto u školi i da ce od iduce školske godine, kao što je najavljeno, u osnovnim školama RS, pored pravoslavnog, biti uvedeni i katolicki i islamski vjeronauk?**

Ako je zakonom RS predviden vjeronauk kao obavezan predmet u osnovnim školama, onda je za mene apsurdno ponašanje nadležnog ministarstva koje, ne samo da ne zahtijeva održavanje tog zakona, nego ga i samoderogira neomogućavanjem svim ucenicima da taj predmet pohađaju i budu iz njega ocijenjeni.

Mi još od 1992. godine to tražimo. Još tada smo dali predviden plan i program vjeronaucne nastave na provjeru ministarstvu, ali na nas se naprosto zaboravlja.

A o opravdanosti vjerske nastave u školi, govore pozitivna iskustva iz najvećeg broja država u Europi.

- **U Federaciji BiH vec postoje privatne katolicke škole u kojima je vjeronauk samo fakultativni predmet, a zbog kvaliteta nastavnog programa i predavaca, za njih sve više interesa ispoljavaju i nekatolici i nehrvati? Da li ce i kada takve škole biti organizovane i u RS?**

Katolicka crkva je do II svjetskog rata imala mnogo škola na podrucju današnje BiH. Tako je u Banjaluci imala cak cetiri, zatim u Novoj Topoli, Aleksandrovcu, Mahovljanima, Derventi, Gradišci, Doboju, Brodu, Brckom, itd.

Zgrade tih škola su još uvijek oduzete. Oduzete su nam i nakon ovog rata neke crkvene zgrade, pa cak i crkve, na koje još cekamo da nam vrate.

Ali, daleko su važniji ljudi od zgrada. Oni su obespravljeni, nemaju pravo ni na dom, ni domovinu, a kamoli da otvaraju škole, da ponovno uživaju svoj identitet. Tužno je sve ovo i ružno što nam napraviše nepošteni, nepravedni i nedorasli politicari, kojih je u ovoj zemlji, cini se, više nego onih poštenih, pravednih i odgovornih.

Cim se ukaže prigoda, mi se i na podrucju odgoja i prosvjete želimo ukljuciti u konstruktivne trendove, na koje ima pravo i ova zemlja kao sasatavni dio europskog kontinenta. (Branislava Memon)

Svijetla strana Brckog (I)

MODEL ZA BOSNU I HERCEGOVINU

Brcko Distrikt je trenutno najprosperitetniji dio Bosne i Hercegovine. Tome može prije svega zahvaliti naporima medunarodne zajednice koja nastoje da ovaj, prakticno treci entitet u zemlji, u kojem zajednicki vladaju (pa i žive) Bošnjaci, Srbi i Hrvati, stimulise novcima za javnu potrošnju, jacim donatorskim uplivom i zakonskim rješenjima koja Brcko cine primaljivijim teritorijem za život od entiteta. Medunarodna zajednica je «aminoivala» brcanskim multietnickim

vlastima da smanje poreze na visokotarifne robe, posebice naftu, što je prouzročilo znatno niže cijene benzina u Distriktu od susjednih entiteta. I ostale cijene su niže, više se gradi, posebno za Srbe koji žele da ostanu u Brckom, ali je i provedba imovinskih zakona nešto bolja nego u, na primjer, većini sredina u Republici Srpskoj.

Jednan od postratnih simbola Brckog, pijaca Arizona koja je prva u BiH počela da lomi nacionalne barijere, naporima vlasti stavljena je u zakonske okvire. No otišlo se i korak dalje. Raspisan je tender za uređenje pijace, a posao, kako se već naziva, stoljeca, dobila je početkom decembra italijansko-bosanska firma «Ital projekt» koja je sa vladom Brcko Distrikta sklopila ugovor o izgradnji poslovnog Arizona centra na mjestu sadašnje pijace.

Do 2007 kada bi posao trebao da bude okončan, na 60 hektara bi trebao biti 61 komercijalni objekat ukupne površine od 52 704 kvadrata, zatim 258 stanova, hotel za 152 osobe sa kongresnom salom. Planirana je gradnja carinskog terminala, benzinske pumpe, četvorospratne garaže sa 1000 mjesta, zabavnih parkova, diskoteka, šest kino dvorana, kazina na 2000 kvadratnih metara.

Ital projekt namjerava da u prvoj fazi, do 2004. godine, na oko 45 000 kvadratnih metara u potpunosti uredi otvorenu pijacu, izgradi policijsku i vatrogasnu stanicu, ambulantu te dio komercijalnih prostora. Racuna se da će nova organizacija Arizone puniti budžet Distrikta godišnje u visini 300 do 400 miliona maraka. Predviđano je da «Ital projekt» upravlja centrom 30 godina, nakon čega bi ga predao Distriktu.

Brcko Distrikt bi trebao da bude model za Bosnu i Hercegovinu, kako ekonomski, tako i politički. Ekonomski modalitet se oslikava u tome da je nužno privući strane investitore, smanjiti poreze i tijesno saradivati sa oba entiteta i susjednim državama. Sa političke strane uzor za BiH bi trebalo da bude činjenica da gradom ravnopravno vladaju i Srbi i Hrvati i Bošnjaci. I pravno i faktički u Distriktu niko nije manjina. Iako ovaj ideal ni u Brckom nije u potpunosti zaživio, zajedničko vladanje i saradnja političara različitih nacionalnosti je najdalje otišla.

Koliko god to stereotipno, možda i nerealno, zvučalo, posebno nakon Ganicevih predviđanja za Neum, osnovni cilj Distrikta je da postane nešto nalik Hong Kongu za vrijeme britanske vladavine. Brcko treba da postane najveće gradilište, riječna luka... Grad primamljiv za sve Bosance i Hercegovce, za investitore, ali i građane Srbije i Hrvatske. Mjesto koje je svijetla tačka gdje se zajednički živi i radi, gdje su svi dobrodošli i gdje preovladavaju prije svega poslovni interesi. Naravno, za tako nešto je preduslov da sve izbjelice se vrate ili barem dodu i odluče šta će sa svojom imovinom. Proces povratka nije zadovoljavajući, ali teče. Mnogi su skloni reći da što više Brcko prosperira, izbjelice se lakše vraćaju i dolaze do svoje imovine. (priredio SAFAX)

Svijetla strana Brckog (II)

SVETO TROJSTVO

U naporima za prosperitet Brckog posebno se ističu celni ljudi Distrikta: Siniša Kisić, Srbin, gradonačelnik, Ivan Krndelj, Hrvat, dogradonačelnik i Mirsad Đapo, Bošnjak, predsjednik Skupštine. Zbog istinskog zajedničkog rada neki ih nazivaju «svetim trojstvom», a oni zlonamjerni i nacionalno isfrustrirani, pojedinačno su im nadjenuli i ovakva imena: Kisić – veliki vezir, Krndelj – mali vezir, a Đapo – Sveti Sava. Tvorcima ovih imena su mislili da će nazivi karakteristični za naciju s kojom «njihova» nacija ima animozitet biti za ova tri političara diskreditirajući. Međutim, «sveto trojstvo» se na to ne osvrće, svjesno da je budućnost Brckog u zajedničkom radu. A i većina građana ih voli.

Tako u intervjuu za TV Federacije BiH Ivan Krndelj kaže:

«Vjerojatno nas zovu tako što smo politiku i ono nacionalno na neki način stavili u neki drugi plan. U prvi plan smo postavili interese Brcko Distrikta, prije svega životna i ekonomska pitanja. Naravno sve ima svoju cijenu. Mi smo Hrvati, Srbi, Bošnjaci i onda postoje tu, nekada i u šali, insinuacije»

Mirsad Đapo ima slično mišljenje:

«Mi smo svjesni cinjenice da smo krenuli da izgradujemo jedan put multietničkog društva. Model koji izgradujemo i reforme koje provodimo zahtjevaju prije svega jedan drugaciji pogled javnosti. Naime, javnost je u ambijentu koji nas okružuje naučila da ima nacionalna suceljavanja, da iz, tako da kažem, torova i busija sve ovo gradimo. Mi nismo prihvatili taj koncept duboko svjesni cinjenice da jedino kao tim, i to ne samo nas trojica, nego i u skupštini gdje sam ja predsjednik, možemo taj model graditi. Vjerujte, u BiH u kakvoj živimo najteže je biti reformator i praviti jedan novi model življenja»

No ne može se poreći cinjenica da se model Distrikta provodi uz budno oko, pa čak i pritiske međunarodnog supervizora. Gradonačelnik Kisić kaže da je to realnost, ali i istice partnerski odnos.

«Supervizor je produkt arbitražnog procesa. Dakle on nije samo ključan za arbitražnu odluku nego i cijeli proces. Mi saradnju sa supervizorom ostvarujemo na način da uz supervizora imamo i podršku i prijatelja, a isto tako i on u nama ima prijatelja i podršku. To je generalno opcija kojoj smo mi okrenuti, a to je saradnja sa međunarodnom zajednicom»

A na pitanje može li Brčko bez međunarodne zajednice, Kisić kaže:

«To je jako teško pitanje i ono je za cijelu BiH, odnosno njena dva entiteta. Moram naglasiti da Brčko Distrikt nije treći entitet, on je dio države BiH tako da ne možemo da donosimo ključne odluke. Mi nismo država u državi»

Mirsad Đapo:

«Želio bih da dopunim. Sigurno da ovo što smo do sada postigli ne bi mogli bez supervizora i međunarodne zajednice. Mi imamo političke razlike, tu ne treba glavu u pijesak stavljati. Međutim, to ne smije biti smetnja da timski radimo na projektu koji izgradujemo. I tu je u Brckom naša prednost. Takođe mislim da je Bosni i Hercegovini važniji Visoki predstavnik nego nama supervizor zato što su u državi političke razlike mnogo izraženije nego kod nas u Distriktu. Ovdje se supervizor opredjelio da zajedno sa nama radi na principu partnerstva kako uostalom i treba da bude po mirovnom planu. Dakle da što više mi sami donosimo odluke i dogovaramo se, pravimo strategiju i program i idemo naprijed, a samo u rijetkim situacijama, koristeći svoja ovlaštenja, da se uključuje. Supervizor nam nije samo potreban da nekada presudi naše sporove, već i da regulišemo odnose sa našim okruženjem».

O odnosu sa entitetima Ivan Krndelj kaže:

«Ako promatramo entitete kroz građane, ne mislim da nas građanini entiteta ne vole. Ako mislimo na vlade, vjerojatno nas ne vole. Svjedoci ste bili da je zadnjih mjeseci bilo dosta napada i optužbi. Razlog je u tome, to treba priznati, što Distrikt nije bio dobrodošao. Bilo je političkih opcija koje nisu bile za distrikt i te ideje još žive u pojedinim glavama i političkim opcijama. S druge strane, vjerojatno i oni vide da se ovdje dešava neki napredak. To možete vidjeti na ulicama grada i cijelog Distrikta. Vjerojatno će, ukoliko se ovaj Distrikt nastavi razvijati takvim tempom, i građani entiteta tu istu svoju vladu upitati zašto ne može u entitetima kao u Distriktu. Rijec je i o ljubomori bržeg razvoja Distrikta u odnosu na entitete».

Kisić:

«Dežurni krivac za prikrivanje slabosti u entitetima je Brčko kao jedan, da ga još uvijek tako nazovem, eksperiment. A taj eksperiment treba da pokaže demokratski proces i toleranciju sa puno, uslovno da kažem, rudarskog posla ne samo organa vlasti, nego i svih građana. Mi pokušavamo izgraditi ono što se zove budućnost. Ova garnitura vlasti treba da izgradi temelje te budućnosti. To je naš zadatak»

Đapo:

«Mislim da, kada je rijec u odnosima prema entitetima treba gledati ipak više politički ambijent. Pogledajte medije, narocito u Republici Srpskoj. Brčko je crna hronika za te medije. Sve što se ovdje pozitivno dešava u njima necete naci. U dijelu Federacije je isto. Nije to samo odnos vlada, jer kada je rijec o vladi Federacije, pogotovo kada je u pitanju partija iz koje ja dolazim, nikada necete cuti predsjednika vlade da je na taj način govorio. Ali ima nerazumjevanja narocito kada je rijec o porezima i ne razumijem zbog čega to dolazi. Često sa njima kontaktiramo i imamo

ekspertne timove i poslije svakog sastanka dodu sa određenim predubjedenjima i odu sa sasvim drugim»

Predsjednik Tuzlanskog kantona Selim Bešlagić je optužio Distrikt Brcko da je krivac što je njegov kanton izgubio 60 miliona maraka jer je snizio cijene nafte, pa čak i dozvolio njen šverc. No, Đapo tvrdi da je ta situacija izgledana.

«Na zadnjem sastanku predstavnika kantona i Distrikta Bešlagić se razuvjerio u mnoge stvari za koje je mislio da štete njegovom kantonu»

Gradonačelnik Kisić uz to dodaje:

«Nije samo problem u cijeni nafte, već u kompletnim odnosima koji vladaju u Distriktu. Mi imamo izuzetno dobre odnose sa našim građanima i privrednicima. Vlast nije samo radi vlasti. Kod nas je vlast radi partnerskih poslovnih odnosa. I vlast želi da napravi prijateljsko okruženje i unutar i izvan Distrikta»

Krnelj:

«Od kako smo preuzeli dužnosti mi smo krenuli po svim mjesnim zajednicama da zajedno sa građanima vidimo koji su to prioriteti i problemi. Stalno smo u kontaktu sa građanima. Naši uredi su uglavnom puni ljudi koji dolaze. Vrata su otvorena. Nažalost poslovi koje obavljamo i obaveze ne dozvoljavaju nam da se više posvetimo obilasku terena susjednih općina. No mislim da ćemo u budućnosti morati da se posvetimo i tim problemima kako bi razuvjerali sumnjicave građane».

Šta su konkretno najveći uspjesi Brcko Distrikta ?

Đapo:

«Analize ćemo praviti sada na skupštini, ali ono što je najvrijednije u zadnjih godinu dana je prije svega obrazovni sistem koji je uspostavljen. Malo se u medijima i entitetima o ovome i govori. Prednosti ovog sistema se vrlo malo spominju, a zaista, način kako smo organizovali jedinstveni školski sistem, bi trebao biti primjer za BiH. Gospodin Klark (supervizor) je doduše ovaj zakon proglasio (nametnuo), ali smo mi vršili njegovo provođenje. Možemo sada nakon nekoliko mjeseci odati priznanje za zaživljavanje ovog sistema u koji su mnogi sumnjali i koji su mnogi željeli da sruše, ali sistem vrlo efikasno funkcioniše. Mi smo sada u fazi da taj sistem želimo unaprijediti i sadržinski, ali i tehnički u smislu uvođenja više kompjutera i tehničkih pomagala. Sada je u toku i integrisanje visokog obrazovanja u Distrikt. Takode je vrlo važno da smo pokrenuli privatizaciju. Pokazan je veliki interes za privatizaciju u Brckom što smatram izuzetno značajnim. A ono što mogu reći je da smo u ovoj godini imali jedan zdrav budžet koji je prije svega obezbjedio da u infrastrukturi postignemo značajne rezultate. Iduće godine Brcko će biti jedno veliko radilište. Uspostavljeno je i nezavisno pravosuđe koje vrlo transparentno radi. Sudovi koji su uspostavljeni za zadnjih godinu dana uradili su više predmeta nego svi sudovi koji su bili prije dvije godine».

Kisić:

«Ja sam uvjeren da svi mi imamo istu želju da zajedničkim radom pokažemo to bolje. Mislim da sve institucije sistema, ali i građani koji imaju strpljenja za ono što radimo, trebaju da daju sve od sebe da pokažemo koliko je dobar model Distrikta. U Brckom su visoke plate, ali je i visoka odgovornost. Mi budžetskom disciplinom moramo da pokažemo okruženju da se ubiranjem poreza mogu obezbjediti visoke plate budžetskim korisnicima. Imamo doduše problem sa penzionerima, jer penzije kasne i nisu visoke. Međutim to je do entiteta jer većina penzionera prima penzije iz entitskih fondova. Mi za naše radnike na vrijeme uplacujemo sve doprinose, ali je problem što entiteti ne izvršavaju svoje obaveze, jer su njihovi fondovi prazni»

Krnelj:

«Imamo dobra rješenja kada su u pitanju školstvo, zdravstvo i drugi budžetski potrošači. Na neki način u odnosu na entitete ta su rješenja daleko bolja. Svjedoci smo da su u entitetima svakodnevno štrajkovi. Što se tiče situacije u proizvodnoj struci mi nemamo štrajkova, ali je činjenica da je rat učinio svoje tako da su firme desetkovane što se tiče uposlenih, da se veliki broj ljudi koji su radili prije rata nije vratio ili nije mogao vratiti u te firme. Vjerojatno da je u tim firmama veći broj uposlenih, bilo bi i većih nezadovoljstava. Na svu sreću ulazimo u privatizaciju

tako da cemo amortizirati i eventualna nezadovoljstva koja postoje. Privatizacija ce dati vece efekte u smislu zapošljavanja i investiranja u Brcko Distriktu».

Brcko Distrikt primjenjuje najviše zakone BiH, jer, iako ima svoje zakonodavstvo, nedostaje mu nekoliko vrlo bitnih zakona.

Đapo:

«U svakom slucaju da bi ovaj prostor uredili kao model multietnickog društva prije svega su nam potrebni zakoni na nivou države BiH, a isto tako nužna nam je uska saradnja na nivoima vlasti BiH. Mi želimo svoje mjesto u državi BiH i biti dio tog sistema sa svim pravima i obavezama. Medutim, Brcko u medunarodnim okvirima nije bilo dovoljno zastupljeno od strane državnih vlasti. Kada neko kaže da nam fale bitni zakoni, mi ih uvijek i ne trebamo, jer primjenjujemo državne zakone. Ali imamo i nekih naših zakona koje bi država trebala preuzeti od nas, kao, npr., zakon o pravosuđu». (priredio SAFAX)

VIJESTI

OTPOCELA OBNOVA KUCA U POSAVINI I SREDIŠNJOJ BOSNI

Ministar za ljudska prava i izbjeglice Krešimir Zubak i ministar hrvatskih branitelja Ivica Pancic potpisali su 22. prosinca u Orašju medudržavni sporazum o pomoci Hrvatske za obnovu u ratu porušenih domova hrvatskih stradalnika domovinskog rata u Bosni i Hercegovini. Prema tom sporazumu Hrvatska ce darovati 55 milijuna kuna (13,5 milijuna maraka) vrijedan gradevinski materijal za obnovu približno 650 kuca i stanova hrvatskih stradalnika u BiH.

Potpisivanje sporazuma uporedo je pratilo dostavljanje gradevinskog materijala u Odžak i Šamac, tako da je dolazak hrvatskog ministra znacio i pocetak obnove u tim opcinama. Ministar Zubak je izjavio da je još ranije dogovorena obnova, a da je potpisivanje sporazuma znacilo i njen pocetak.

JEDINSTVENA DRŽAVNA I REGIONALNA STRATEGIJA POVRATKA

Savez izbjeglica i raseljenih lica BiH insistira na donošenju jedinstvene strategije povratka za 2002. godinu na državnom nivou, cime bi se stvorile pretpostavke za ujednacenu primjenu imovinskih zakona, doprinjelo eliminaciji dvostrukih korisnika tude imovine, kao i još prisutnih politickih barijera u procesu povratka.

Naglasivši da ce ovo biti osnovna ideja vodilja Saveza u 2002. godini, njegov predsjednik Mirhunisa Zukic je na konferenciji za novinare u Sarajevu iznijela podatak da cak više od pola miliona ljudi još nisu ušli u posjed svoje imovine, što samo pokazuje kolika je nužnost bolje koordinacije izmedu entiteta, odnosno prenošenja problema na državni nivo. Takode je rekla da je nužno obezbijediti novcana sredstva kako bi se omogućio stvarni ostanak povratnika na svojim ognjištima, jer usljed nemogućnosti zaposlenja mnogi se i iz ekonomskih razloga odlucuju za prodaju ili zamjenu imovine.

Savez izbjeglih i raseljenih u pogledu usvajanja jedinstvene strategije smatra da bi ona, pored aktivnosti u okviru BiH, morala uzeti i aspekte koji proizilaze iz regionalnog pristupa tom problemu, a koji podrazumijeva ubrzavanje aktivnosti povratka u trouglu BiH, Hrvatska, Jugoslavija.

U ovom savezu tvrde da je cak 110 organizacija koje se bave problemima izbjeglica u ove tri zemlje spremne preuzeti obavezu stvaranja i provodenja jedinstvenog regionalnog koncepta povratka.

ZA SRNAVE 100 000 MARAKA

Americka agencija za medunarodni razvoj (USAID) finansijski je pomogla elektrifikaciju sela Srnave u opštini Vukosavlje u Republici Srpskoj, gdje se vraćaju prognane hrvatske porodice.

Elektrifikacijom je obuhvaćena 41 novosagrađena kuća i 2,5 kilometra niskonaponske mreže, a ukupna vrijednost donacije je 100 000 Konvertibilnih maraka. Projekat je realizovan posredstvom CIMIC-a.

U Srnave se do sada vratilo oko stotinu hrvatskih porodica.

CRVENI KRIŽ BUGOJNA RADI NA «TROSMJERNOM « POVRATKU

Crveni križ iz Bugojna u saradnji sa Medunarodnom Federacijom Crvenog križa i polumjeseca te srodnim ministarstvima za izbjeglice iz BiH, Hrvatske i Jugoslavije priprema projekat koordiniranog i istovremenog povratka kućama izbjeglica razasutih u ove tri zemlje. Akcija će biti vršena uz tijesnu saradnju sa UNHCR-om, a učešće će uzeti i lokalne organizacije Crvenog križa iz Bugojnu susjednih općina.

Suština projekata se svodi na paralelno oslobađanje stambenih jedinica izbjeglicama koji se nalaze u nekadašnje tri jugoslovenske republike kao i obezbjeđivanje uslova za život povratnika, kako se cijela operacija se ne bi svela na dolazak u posjed imovine i njenu prodaju. Cilj je da se ubrza povatak Hrvata u BiH koji su sada u Hrvatskoj, Srba iz BiH i Jugoslavije u Hrvatsku i Bošnjaka u Republiku Srpsku, koji su sada u Federaciji BiH.

Pocetak realiziranja projekta bi trebao biti u siječnju ili veljaci te će ga provoditi posebni timovi koji se trebaju utemeljiti i razraditi modalitete pomoći povratnicima.

U pocetku će se projekat najviše usredotociti na Bugojno i Goražde. Primjera radi, kako kažu u bugojanskom Crvenom križu, samo u Bugojno su 122 hrvatske obitelji iz Hrvatske izrazile želju da se vrate.

FRANJI KOMARICI VISOKO EUROPSKO ODLIKOVANJE

Banjaluckom biskupu Franji Komarici dodijeljeno je odlikovanje Coudenhove-Kalergi zaklade za 2002. godinu, javila je Katolička tiskovna agencija.

Predsjednik ove zaklade Alojz Mok, bivši austrijski kancelar 21. prosinca je biskupa Komaricu obavijestio o odlikovanju koje mu je dodijeljeno. Svecano odlikovanje je predviđeno za 12. travnja u Becu.

Nikola grof Coudenhove- Kalergi je osnivač paneuropske unije, koja ima za cilj ujedinjavanje Europe u savez država. Kako se navodi u obavijesti zaklade, do sada je ovo visoko europsko odlikovanje dodijeljeno, između ostalih, bivšem austrijskom predsjedniku Rudolfu Kišlegeru, bivšem njemačkom kancelaru Helmutu Kolu, bivšem bavarskom predsjedniku Francu Jozefu Štrausu, španskom kralju Huanu Karlosu i bivšem predsjedniku SAD Ronaldu Reganu.

Mok je čestitao biskupu Komarici na dodijeljenom odlikovanju uz želju da biskup «i ubuduće ulaže svoje snage sa ciljem mira i slobode za sve ljude, kao i međusobno razumjevanje i toleranciju među narodima».

HRVATSKA

1. POVRATAK U BROJKAMA

“Preostaje povratak najteže stradalih osoba: onih čije su kuće potpuno srušene, onih koji očekuju povrat imovine ili stambeno zbrinjavanje, starih i nemocnih”

Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice, koja djeluje pri Ministarstvu javnih radova, obnove i graditeljstva objavila je nedavno podatke o broju povratnika u Republiku Hrvatsku, zaključno sa prvim danom prosinca. Prema tim podacima u Hrvatsku se, odnosno u svoje domove ili nadomak njih u alternativni smještaj, vratilo 288.090 njezinih građana.

Od tog broja 200.072 je povratnika, bivših prognanika, uglavnom Hrvata, koji su tijekom progonstva boravili u drugim područjima Hrvatske koja nisu bila zahvaćena ratom. Njih 76.829 vratilo se u Podunavlje, dok je preostalih 123.243 prognanih otišlo svojim kućama u druga područja Hrvatske.

Kada je u pitanju povratak hrvatskih državljana srpske nacionalnosti, do sada je registrirano 88.018 tzv. manjinskih, od čega 65.346 prekograničnih povratnika (60.644 iz Jugoslavije i 4.702 iz Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske) i 22.672 povratnika do sada smještenih u Podunavlju.

Iznoseći podatke o prognanicima i izbjeglicama koji čekaju trajno rješenje, odnosno onima koji se nalaze u sustavu skrbi tzv. statusu, te drugim osobama u potrebi za trajnim rješenjem kroz obnovu ili stambeno zbrinjavanje, navodi se kako se u Hrvatskoj još uvijek nalazi 20.660 prognanika koji još uvijek borave izvan svojih domova u drugim područjima Hrvatske. Od tog broja njih 15.461 je iz hrvatskog Podunavlja, ponajviše potencijalnih povratnika u Vukovar, te 5.199 iz drugih područja Hrvatske u kojima još traje obnova.

Kako status povratnika traje šest mjeseci u Hrvatskoj je takvih 9.105 osoba, budući da od dana njihovog povratka nije prošao zakonom propisani rok za gubitak povratničkog statusa. Ovome broju dodaje se i 20.273 osoba, ponajviše, njih oko 19 tisuća, koje su u izbjegličkom statusu. Preostali broj izbjeglica čine osobe iz Jugoslavije, od čega njih oko 1.300 sa Kosova.

Napominje se i kako je veliki broj izbjeglica koji su izgubili izbjeglički status zbog stjecanja hrvatskog državljanstva, ali i nadalje borave u Hrvatskoj. Istice se kako je takvih osoba oko 120 tisuća useljenih iz Bosne i Hercegovine, te oko 30 tisuća iz Jugoslavije. Upozorava se kako značajan broj takvih osoba, bivših izbjeglica, zauzima privatnu imovinu u Hrvatskoj koju moraju napustiti zbog povrata imovine vlasnicima, te su u potrebi za alternativnim smještajem u Hrvatskoj ili se žele vratiti u BiH, gdje im je imovina razorena ili zauzeta.

I nadalje se ukazuje na ukupno 13.003 hrvatska građanina srpske nacionalnosti koji borave u Jugoslaviji i BiH/Republici Srpskoj koji su podnijeli zahtjev za povratak i još se nisu vratili u Hrvatsku, iako im je povratak odobren već duže vremena. Naglašava se da to nije konačan broj potencijalnih povratnika, jer se zahtjevi za prekogranični povratak još uvijek prikupljaju u državama u kojima se nalaze izbjegli hrvatski građani srpske nacionalnosti. Ovome broju dodaje se i 3.419 raseljenih osoba, trenutno smještenih u Podunavlju, koji očekuju povratak svojim domovima u podunavskim mjestima ili na drugim područjima Hrvatske.

Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice iznosi i podatak da su se u protekle dvije godine svojim kućama u Hrvatskoj vratilo 53.144 osoba.

Od toga broja najviše je povratnika Srba, ukupno njih 28.281 koji su se vratili iz Jugoslavije, Republike Srpske i Podunavlja. Preostali broj povratnika u posljednje dvije godine čine prognani Hrvati koji su se vratili u Podunavlje, njih 20.732, dok se 4.131 osoba vratilo u prijeratna mjesta diljem ostatka Hrvatske.

U dokumentu Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice komentira se i kako je povratak u ovoj i prethodnoj godini nešto manji nego u prethodnom razdoblju. Razlog za to odgovorni vide u činjenici da su u procesu povratka prognanih, izbjeglih i raseljenih preostale najteže skupine iz ove kategorije ratom stradalih osoba. Radi se o obiteljima čije su kuće potpuno srušene i čekaju završetak obnove, obitelji koje očekuju povrat imovine ili stambeno zbrinjavanje, te velikom broju starih i nemocnih. (STINA)

2. POVRAT PRIVREMENO ZAPOSJEDNUTE SRPSKE IMOVINE

Da li je rok do kraja 2002. godine prekratak da bi se vratila sva imovina dodijeljena na privremeno korištenje bosanskim Hrvatima ?

Usvajajući nedavno izmjene Zakona o područjima posebne državne skrbi, kojima se, temeljem kriterija ekonomske nerazvijenosti, strukturnih poteškoca, te demografskih i ostalih kriterija, uvodi i treća skupina tih područja, hrvatska Vlada je donijela i Akcijski plan za provedbu povrata imovine do kraja 2002. godine. Tim planom bi do kraja iduće godine trebalo biti riješeno stambeno pitanje srpskih izbjeglica iz Hrvatske, te bosansko-hercegovačkih Hrvata, koji su se nakon 1995. doselili u Hrvatsku.

Prema odredbama tog dokumenta, do kraja iduće godine ranijim će se vlasnicima vratiti kuće i stanovi, koji su nakon akcija "Bljesak" i "Oluja" dodijeljeni na privremeno korištenje Hrvatima iz BiH. S druge strane, Hrvatima iz BiH, koji žele ostati u Hrvatskoj, nudi se smještaj u kućama i stanovima u državnom vlasništvu, koje će nakon 10 godina moći otkupiti po povoljnim uvjetima, ili dodjela terena i građevinskog materijala, čiji će vlasnici postati odmah.

Tako bi izgledala informacija novinskih agencija o nedavnoj sjednici hrvatske Vlade, nakon koje su krenula obećanja o povratku imovine hrvatskih građana srpske nacionalnosti. Ne samo da su ministar javnih radova, obnove i graditeljstva, Radimir Čačić, te njegov suradnik i predstojnik Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, Lovre Pejković, obećali da će hrvatske vlasti doista provesti ovakvu najavu do kraja nastupajuće godine, nego je tako nešto postalo i svojevrsno sveglasnije razmišljanje većeg dijela hrvatskog političkog vrha.

Ako je sve do sada "kamen oko vrata" hrvatske vlasti bio povratak njezinih građana srpske nacionalnosti ili, pak, obnova bez obzira na nacionalnu pripadnost onoga tko je podnio zahtjev, već su se posljednjih mjeseci iskristalizirali neki problemi imovinske naravi, poput stanarskih prava ili vraćanja u posjed privremeno zauzete imovine.

S tim u vezi, a temeljem zaključaka Vlada RH, krajem siječnja godine na izmaku počela je revizija svih rješenja o dodjeli imovine privremeno na korištenje prema Zakonu o privremenom preuzimanju i upravljanju određenom imovinom. Terenski dio revizije, tijekom koje su provjerena rješenja po principu provjere "od kuće do kuće" po adresama na rješenjima, završena je sredinom svibnja.

U tom razdoblju, prema podacima Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, provjereno je 21.097 rješenja o davanju privremeno u posjed i na korištenje imovine na području 120 općina u 14 županija. Došlo se do podatka da je, uzimajući u obzir i tzv. višestruka rješenja za istu stambenu jedinicu, broj stambenih jedinica koje su bile dodjeljene na privremeno korištenje iznosio 18.342 stambenih jedinica. Od ovog broja revizijom obuhvaćenih stambenih jedinica 8.349 objekata je prazno ili u posjedu vlasnika (4.904 praznih i 3.445 stambenih jedinica koje koriste vlasnici - stari ili novi), dok je 9.993 stambenih jedinica useljeno od privremenih korisnika i moraju se vratiti u posjed vlasnicima. U ukupnom postotku obitelji privremenih korisnika koje zauzimaju privatnu imovinu, njih 61% je iz Bosne i Hercegovine, 29% iz Hrvatske, 6% iz Jugoslavije, a 4% iz drugih država.

Ove podatke na pomenutoj je sjednici Vlade potvrdio i ministar javnih radova, obnove i graditeljstva, Radimir Čačić, iznoseći da će za alternativni smještaj onih kojima morati napustiti tuđu imovinu trebati osigurati najmanje 600 milijuna kuna. Upozorio je kako je u proračunu za iduću godinu za tu namjenu izdvojeno samo 120 milijuna kuna, te dodao da bi se "nedostatak novca trebao nadoknaditi dugoročnim subvencioniranim kreditima, o čemu se već razgovaralo s Razvojnomo bankom Vijeca Europe, i donacijama, koje se očekuju već u siječnju, kad će se u Ministarstvu vanjskih poslova održati sastanak sa stranim veleposlanicima".

Govoreći o zbrinjavanju blizu šest tisuća obitelji izbjeglih iz Bosne i Hercegovine, sada građana Hrvatske useljenih u srpsku imovinu, Čačić je rekao kako se pomenutim dokumentom "prvi put pravno utemeljeno regulira način njihovog zbrinjavanja".

“Zakon potvrđuje da će država Hrvatska osigurati za njih smještaj kroz zamjenske stanove, dodjelu zemljišta i građevinskog materijala. Nakon deset godina stanovanja moći će ici u otkup po odredbama nekadašnjeg Zakona o otkupu stanova ili ranije pod nepovoljnijim uvjetima”, istaknuo je ministar Cacic tom prigodom.

Svoje stavove ministar Cacic ponovio je nakon sjednice Vlade i gostujući na Hrvatskoj televiziji. Podsjećajući kako najveći broj Hrvata iz Bosne, građana Hrvatske sa dvojnim državljanstvom, koji se ne želi vratiti u BiH iz različitih razloga, imaju pravo na alternativni smještaj na područjima posebne državne skrbi.

“Nitko od njih ne može ostati na cesti, bez obzira vratili li se ili se ne vratili vlasnici tih objekata. Ti će ljudi imati smještaj na račun hrvatske države i na račun proračuna”, rekao je Cacic. Istovremeno je zajamčio i svim građanima Hrvatima koji se nalaze u stanovima nad kojima je postojalo stanarsko pravo da se neće naci na ulici ukoliko sud donese odluku da ti ljudi moraju napustiti te stambene jedinice. Rekao je da će i u takvim slučajevima hrvatska država po Zakonu o područjima posebne državne skrbi jamčiti alternativni smještaj bilo u stanu, bilo u kući, bilo u zemljištu ili materijalu svim dosadašnjim korisnicima takvih stanova.

Cacicev bliski suradnik, Lovre Pejković potvrđuje ovakvu informaciju, ističući kako je “već sa određenim županijama i općinama uglavnom prikupljena potrebna dokumentacija, osigurana gradilišta i riješen niz infrastrukturnih problema”. Najavio je kako će u *prvom krugu* zauzete objekte morati napustiti svi koji već posjeduju drugu kuću, zatim oni kojima je kuća obnovljena ili će biti obnovljena u roku, kao i pojedinci koji tude kuće drže kao svoje vikendice ili poslovne objekte.

Pejković upozorava i na otpore, opravdane ili neopravdane, iseljenju iz zauzetih objekata, no napominje kako ovi drugi “neće biti tolerirani, jer se odluke Vlade moraju poštivati”.

On iznosi i podatak da je Vlada RH još u proljeće odlučila iz proračuna osigurati 20 milijuna kuna za nabavku građevinskog materijala za obnovu kuća u BiH vlasnicima, koji kao izbjeglice žive u Hrvatskoj i žele se vratiti u BiH. Kao primjer navodi posavsko mjesto Plehan blizu Dervente, u kojem se nalazilo poznato svetište i franjevački samostan. Podsjeća da se radi o obnovi 50 porušenih kuća i revitalizaciji dvaju sela pored Plehana, Bunaru i Modranu. U cijelom projektu, pored hrvatske Vlade, svojim sredstvima projekt pomažu UN-ova agencija za razvoj (UNDP) kroz donaciju japanske vlade i sama Republika Srpska.

Na problem povrata imovine u Hrvatskoj upozoravaju i neki međunarodni promatrači koji se bave izbjegličkom problematikom, ističući da vlasnici privatne imovine koja je sada zauzeta ne mogu u posjed svoje imovine dok se trenutnom stanaru ne osigura alternativni smještaj. Oni podsjećaju da je i u Hrvatskoj privatno vlasništvo zagarantirano i Ustavom i relevantnim imovinskim zakonima, no ukazuju kako praksa pokazuje nešto sasvim drugo.

Ipak, strani promatrači pozdravljaju pojedine korake Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva i njegovih službi, koji doprinose optimizmu. Prije svega misli se na aktivnosti po pitanjima podnošenja zahtjeva za obnovu, ali i najavljenju inicijativu za provedbu plana povrata imovine do kraja nastupajuće 2002. godine. Pozivajući se na stavove najviših hrvatskih dužnosnika da će u tom roku *bezuvjetno* sva trenutno zauzeta imovina biti vraćena ranijim vlasnicima, bez obzira na osiguranje alternativnog smještaja trenutnim stanarima. Posebno se pozdravlja i činjenica da je Hrvatska jedina zemlja u regiji koja financira obnovu, i slične projekte, iz vlastitog proračuna, te dodaje kako međunarodna zajednica u Hrvatskoj, prvenstveno OSCE, rade u suradnji sa vlastima Hrvatske na izradi potrebne regulative koja bi omogućila povrat u posjed vlasnika imovine u predviđenom i najavljenom roku.

Sa brojnih strana, istovremeno, stižu poruke kako bi svi imovinski problemi u Hrvatskoj najlakše bili riješeni primjenom bosansko-hercegovačkog recepta, prema kojem je nekoliko donesenih zakona omogućilo povratak u posjed i privatne imovine i stanova u društvenom vlasništvu. Tamo je međunarodna zajednica jasno postavila princip da je pravo ranijeg vlasnika iznad prava trenutnog stanara, bez obzira na realne mogućnosti osiguranja alternativnog smještaja trenutnom stanaru. Istice se i kako primjena imovinskih zakona u BiH svakim danom postaje sve više ekonomsko i administrativno, a sve manje političko pitanje. (STINA)

3. KAKO SE SNACI U “ŠUMI PODATAKA” O POVRATU IMOVINE

“Petina do sada zauzete imovine ponovno u posjedu vlasnika ili su je dobili na korištenje novi vlasnici”

Hrvatsko Ministarstvo za javne radove, obnovu i graditeljstvo i njegova Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice objavili su nedavno konacne rezultate revizije rješenja o privremenoj dodjeli imovine na podrucjima posebne državne skrbi. Podsjećajući kako je nalog za ovaj postupak izdala Vlada Republike Hrvatske, navodi se kako je terenskim 7radom koji je trajao cetiri mjeseca, po principu provjere od kuce do kuce po adresama na rješenjima provjereno 21.097 rješenja o davanju privremeno u posjed i na korištenje imovine na podrucju 120 opcina u 14 županija.

Rezultati provjera na terenu uneseni su u središnju bazu podataka Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, povezane s drugim raspoloživim bazama podataka, pa se došlo o podatka da je obradom pomenutih 21.097 rješenja o privremenoj dodjeli imovine na korištenje, utvrđeno da se ta rješenja odnose na ukupno 18.342 stambenih jedinica. Od toga broja 4.904 stambenih jedinica je prazno, a 3.445 objekata je u posjedu vlasnika, starih ili novih, što cini ukupno 8.349 stambenih jedinica. Na drugoj strani, 9.993 stambenih jedinica je useljeno od privremenih korisnika i moraju se vratiti u posjed vlasnicima. Od obitelji privremenih korisnika koje zauzimaju privatnu imovinu 61% ih je iz Bosne i Hercegovine, 29% iz Hrvatske, 6% iz Jugoslavije, a 4% iz drugih država, uglavnom povratnika iz dijaspore.

Navodi se i podatak da je odmah nakon završetka procesa revizije rješenja pocelo izdavanje odgovarajucih naloga nadležnim stambenim komisijama vezano za konkretne slucajeve povrata imovine na osnovu rezultata revizije.

Iznoseci konkretno poduzete aktivnosti, predstavnici Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice tvrde da je u ukupnmo broju revizijom obuhvacenih rješenja privremeno dodijeljenje imovine 20% riješenih slucajeva na nacin da je imovina ponovno u posjedu vlasnika ili su je dobili na korištenje novi vlasnici. Takvih je 4.180 stambenih jedinica, rapoređenih na ovaj nacin: 735 je praznih objekata vracenih u posjed vlasniku, 1.130 je u vlasništvu Agencije za promet nekretninama, te 2.315 stambenih jedinica koje koriste vlasnici.

Nadalje, kroz administrativnu proceduru vezanu za praznu imovinu i višestruka rješenja o korištenju napuštene imovine, treba da prode još 33% slucajeva, odnosno 6.294 rješenja gdje stambene komisije trebaju poništiti ili ukinuti rješenja bez odgode, odnosno završiti postupke povrata imovine. Upozorava se kako je u ovom broju 2.755 rješenja koje stambene komisije trebaju poništiti, a u najvećem boju slucajeva radi se o tzv. višestrukim rješenjima.

Kada je u pitanju prazna imovina, navodi se kako postoji 4.169 praznih objekata koje nitko ne koristi i za koje stambene komisije nisu provele postupak povrata imovine u posjed. Uprava za prognanike je do sada nadležnim stambenim komisijama uputila isto toliko naloga za ukidanje rješenja prethodno izdanog privremenom korisniku koji je u meduvremenu napustio stambeni objekt, odnosno za dovršenje postupaka povrata imovine koja je prazna i koju nitko ne koristi.

Poseban problem u cijelom ovom procesu predstavlja useljena imovina u kojoj se nalaze uglavnom Hrvati izbegli iz Bosne i Hercegovine, sa Kosova ili drugih podrucja Jugoslavije, ali i znatan broj gradana Hrvatske.

U ovoj kategoriji privremeni korisnici dijele se u dvije skupine. Tako se u prvoj nalaze oni kojima su izdani ili se trebaju izdati nalozi za iseljenje, zbog cinjenice da imaju protupravna rješenja, ili im je na drugom mjestu završena obnova obiteljske kuce, odnosno da im proces obnove nije okončan. Drugu skupinu cine privremeni korisnici koji su po postojećim saznanjima potencijalni korisnici prava na alternativni smještaj ili drugi oblik zbrinjavanja kroz povratak u Bosnu i Hercegovinu.

Ulazeci u detalje skupine u kojoj su za iseljenje neophodni nalozi za iseljenje dolazi se do zanimljivih podataka. Ukazuje se tako na podatak da se ovdje radi o 2.185 slucajeva gdje stambene

komisije trebaju poništiti ili ukinuti rješenja bez odgode kroz administrativnu proceduru, odnosno završiti postupke povrata imovine i izdati naloge privremenim korisnicima za napuštanje imovine. U tom broju 781 je privremenih korisnika bez bilo kakvog rješenja o korištenju imovine, pa se navodi kako se u okviru ovog broja nalaze i osobe srpske nacionalnosti koje su se vratile iz hrvatskog Podunavlja a njihove kuće su zauzete ili oštete, useljenici iz drugih država, korisnici koji tvrde da u stambenoj jedinici borave uz suglasnost vlasnika ili općine ali su bez dokaza o tome, ili pak tvrde da su kupili stambeni objekt ali nisu dali na uvid kupoprodajni ugovor, te slučajevi višestrukog korištenja imovine.

Od ukupno 95 obitelji višestrukih korisnika imovine, njih 93 koriste po dva stambena objekta i to uglavnom u istoj općini, a 2 obitelji zauzimaju 3 stambena objekta (jedan slučaj gdje su sva tri objekta u Glini, te drugi u Kninu - dva objekta u Kninu i jedan u Biskupiji). U većini su to slučajevi gdje se jedan objekt koristi legalno na osnovu rješenja o dodjeli imovine a drugi zauzima ilegalno ili višestruko. Dodaje se kako je i značajan je broj slučajeva gdje se jedan objekt koristi na osnovu rješenja a drugi po ugovoru o najmu APN-a. Za sve te slučajeve u pripremi su nalozi stambenim komisijama za iseljavanje korisnika iz svih zauzetih objekata.

Analizirajući prvu skupinu osoba koje su dobile ili očekuju nalog o iseljenu iznosi se i podatak da je ukupno 711 privremenih korisnika koji imaju završenu obnovu vlastitih stambenih objekata ili su drugdje stambeno zbrinuti, a takvih je 49 obitelji. Ovim brojkama dodaje se i 644 obitelji korisnika za koje obnova vlastitih stambenih jedinica još nije završena.

Da bi ovaj problem bio postavljen i na širu međudržavnu, odnosno regionalnu razinu, podsjeća se i kako se više od trećine rješenja obuhvaćenih procesom revizije odnosi na privremene korisnike koji su potencijalni korisnici prava na alternativni smještaj ili drugi oblik zbrinjavanja kroz povratak u Bosnu i Hercegovinu, a takvih je ukupno 7.808 obitelji. Specificirajući ove podatke dolazi se do slijedećeg:

- za 157 obitelji kojima je u BiH završena obnova ili im je imovina vraćena u posjed, Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva i Uprava za prognanike, povratnike i izbjeglice će stambenim komisijama uputiti naloge za ukidanje rješenja i iseljavanje privremenih korisnika;

- nadležni regionalni uredi trenutno obrađuju ukupno 349 obitelji privremenih korisnika koji su se izjasnili za povratak u BiH, a za koje se treba utvrditi stanje imovine u BiH i ako im je imovina oštećena uključiti ih u program direktne pomoći u obnovi hrvatske Vlade;

- u okviru razmjene podataka s nadležnim ministarstvom BiH, podaci o privremenim korisnicima koji su u BiH zatražile povrat u posjed imovine dostavljen je BiH Ministarstvu za civilna pitanja i izbjeglice zbog provjere, a radi se o podacima za 1.848 obitelji;

- istodobno se prikupljaju i obrađuju zahtjevi za stambeno zbrinjavanje prema Uredbi o uvjetima i mjerilima za stambeno zbrinjavanje, a kako bi se eliminirali oni privremeni korisnici koji ne zadovoljavaju uvjete i izdala odgovarajuća rješenja o napuštanju privremeno zauzete imovine.

Treba priznati da je se u ovoj "šumi podataka" veoma teško snaci, no i podsjetiti kako odgovorni u hrvatskoj Vladi, poput ministra obnove Radimira Cacica, ali i predstojnika Uprave za prognanike, povratnike i izbjeglice, Lovre Pejkovića tvrde da će proces povrata imovine biti dovršen tijekom naredne godine. Napominje se, istodobno, kako u tom procesu nitko neće biti "izbačen na ulicu", jer će se za iseljene stanovnike do kraja 2002. sagraditi nove stambene jedinice ili osposobiti oštećene. U tom smislu već je sa županijama i općinama uglavnom prikupljena potrebna dokumentacija, osigurana gradilišta i riješen niz infrastrukturnih problema.

Istice se kako i dalje traje izdavanje naloga za stambenim komisijama za poništenje ili ukidanje rješenja o dodjeli imovine privremeno na korištenje, zatim naloga za napuštanje imovine, te za poduzimanje drugih mjera za dovršenje postupaka povrata imovine. Traje i prikupljanje podataka od Uprave za obnovu, regionalnih ureda za prognanike, povratnike i izbjeglice, udruga povratnika i izbjeglica, te nadležnih tijela u BiH, kako bi slika o stanju obnove, povrata imovine, ali i cjelokupnog rješavanja izbjeglicko-prognanicko-povratnicke populacije. (STINA)

4. Interview: Milorad PUPOVAC, predsjednik Srpskog narodnog vijeca

“Broj zahtjeva za obnovu kuca sigurno ce biti veoma znacajan”

razgovarao: Mladen OBRENOVIC

Srpsko narodno vijece organiziralo je pocetkom studenog sastanak predstavnika 19 opcina u Hrvatskoj iz kojih su izbjegli Srbi sa ciljem pokretanja akcije obilaska kolektivnih centara u Jugoslaviji i BiH u kojima se nalaze njihovi sunarodnici. Cilj ovih posjeta bilo je prenošenje informacija u vezi sa zahtjevima za obnovu kuca koji se moraju predati do kraja ove godine, kao i predstavljanje sveukupne situacije na podrucjima povratka. Akcija se bliži kraju. Koje je vaše viđenje njezinih rezultata i kakve su reakcije izbjeglih Srba?

-Smatrali smo da je neophodno da ljudi koji su preuzeli odgovornost nakon provedenih lokalnih izbora u svibnju i koji su postali nacelnici opcina, ili clanovi poglavarstava, ili vijecnici u svojim sredinama, mogu svoje izbjegle sunarodnjake iz prve ruke obavijestiti o tome kakve su im mogucnosti za povratak i prenijeti na njih svoja uvjerenja da je doista neophodno podnijeti zahtjev za obnovu kuca, za povratak imovine i za ocuvanje vlastitoga zavicaja. Ti prvi rezultati koji su vec sredinom studenog vec mogli vidjeti su dobri i mi smo veoma zadovoljni sa onim što se zapravo dogada na terenu. Upravo je sada na podrucju Jugoslavije delegacija predstavnika opcina i županija sa podrucja Banije, a koliko znam uskoro se sprema da krene i delegacija sa podrucja Like. Ono što se mora primijetiti, na žalost, jeste cinjenica da ljudi nisu dobro informirani, da ima puno dezinformacija među ljudima i da su oni zbunjeni. Isto tako nema nikakve sumnje da nakon svih aktivnosti koje se poduzimaju, nakon medijskih kampanja koje su prisutne i nakon ovoga što mi, kao Vijece, i kao novoizabrani vijecnici cinimo na podrucjima povratka, da ce broj zahtjeva za obnovu kuca sigurno biti veoma znacajan. Prema onome što možemo do sada cuti ta brojka se vec sada kreće oko deset tisuca.

Cinjenica je da se pred uredima za obnovu, svugdje u Hrvatskoj, nalazi veoma puno ljudi koji su ocigledno ozbiljno shvatili poziv za podnošenje zahtjeva za obnovu svojih kuca.

-Nema nikakve sumnje da su ljudi konacno shvatili da se ne može ostaviti kucu, niti okucnicu, niti ognjište, niti zavicaj u stanju u kojem je to bilo. Ljudi su ocito shvatili da, uz sve teškoce koje mi imamo sa ovom vlašcu i uz sve teškoce koje imamo da bismo ostvarili svoja prava, nekakve pretpostavke za drugaciji odnos prema povratnicima Srbima postoje. Ocito je i da ce slijedeca godina i godina nakon nje biti godine obnove srpskih kuca i biti godine obnove i za Srbe.

Da se nešto kreće vidi se i po sve češćim najavama predstavnika hrvatskih vlasti da bi naredne godine trebao biti okončan i proces povratka privatne imovine, jer je revizija rješenja o dodjeli srpske imovine na privremeno korištenje Hrvatima izbjeglim iz BiH navodno okončana. Kako ste, uopće, zadovoljni procesom povratka imovine, jer je ocito da se nešto pomaknulo sa “mrtve tocke”?

-Proces jeste krenuo sa “mrtve tacke”, no mi nismo zadovoljni njegovom dinamikom. Mi nismo zadovoljni brzinom, nismo zadovoljni ni nacinom njegovog provodenja, posebno u nekim sredinama. Medutim, led se počeo topiti, kako mi to kažemo. Poceo se topiti nakon što smo u kolovozu oštro upozorili ovu Vladu, posebno Ministarstvo javnih radova, obnove i graditeljstva, da se ne cini ništa. Čak šta više, upozorili smo da se u tom pogledu diskriminiraju ljudi. Nakon toga su od strane Vlade, nadležnog Ministarstva i lokalnih vlasti pokrenute određene aktivnosti. Treba svemu dodati i cinjenicu uspjeha koji smo postigli na lokalnim izborima, gdje ljudi koji su izabrani u nove općinske vlasti cine sve da se imovina vraca. Na primjer, podrucje općine Plaški, koje je imalo ogromne teškoce u povratku imovine, sada broji nekih 20-25 slucajeva preostalih kuca koje treba vratiti njihovim vlasnicima. To je znacajan napredak. Kad bismo takvo stanje imali u Kninu i kad bismo tako nešto imali i u nekim drugim sredinama bili bismo veoma zadovoljni. No nema nikakve sumnje da ce se i to privesti kraju i da ce dosita u slijedećoj godini dobar dio vlasnickih prava biti riješen, a onda se nadamo da ce se ozbiljno pristupiti i rješavanju stanarskih prava.

Upravo je problem stanarskih prava, zahvaljujuci misiji OSCE-a, ali i brojnim nevladinim organizacijama, među njima i Srpskom narodnom vijeću, podignut na jednu višu razinu.

-To naprosto nije ni moglo drugacije ici. Bivša vlast je smatrala da sa imovinom Srba, posebno stanovima Srba, može raditi što god hoće – da može ljude potkupljivati na taj način, kupovati njihovu poslušnost i lojalnost. To je naprosto bio dio jednoga plana u kojem se kazalo: evo bice srpskih stanova, bice srpskih kuća, idite, uzmite sve što želite i ljudi su u to slijepo povjerovali, te krenuli u to. Međutim, kako se politika etnickoga čišćenja, onako kako je zamišljena, očito nije prihvatila u svijetu i nije prihvacena niti od srpske zajednice, niti se prihvaća od nove vlasti u Hrvatskoj, onda naravno da je na dnevni red došlo i pitanje stanarskih prava. Jer, ljudi koji su do jucer, do 1991. godine koristili stanove u Zagrebu ili Osijeku, a bili su im životi ugroženi, ili im je sigurnost bila ugrožena, ili su do te mjere bili uznemiravani u svojem svakodnevnom življenju da jednostavno nisu imali mogućnosti, nego da se sklone. Sa druge strane, neki su izbacivani iz svojih stanova, prijetnjama, ultimatumima ili upadima u stanove dok ih nije bilo, dok su bili na poslu, na tržištu ili na putu. Sasvim je sigurno da je u tom pogledu međunarodna zajednica morala pokrenuti to pitanje, jer je i to pretpostavka za povratak. U krajnoj liniji zašto bi, recimo, izbjeglice u Bosni i Hercegovini imale pravo i na to, a izbjeglice koje se vraćaju u Hrvatsku nemaju takvo pravo. Po toj logici iseljeni Hrvati iz Bosne koji su izbjeglice sa stajališta vlasti u državi Bosne i Hercegovine, a useljenici sa stajališta države Hrvatske, u BiH bi imali pravo, ne samo na svoje vlasništvo, nego i na stanarsko pravo, a ovdje bi također imali pravo na korištenje srpskih kuća ili stanova u kojima su Srbi stanovali, i, na kraju, čak i na alternativni smještaj. Srbi za to vrijeme nemaju mogućnosti da dobiju elementarne pretpostavke za svoj krov nad glavom. Zato je bilo neophodno i važno da se to digno na tu višu razinu kako bi Vlada konačno shvatila da se to pitanje mora rješavati unatoc otporima pojedinaca u Vladi, unatoc otporima u lokalnoj sredini. Nema nikakve sumnje da će to pitanje biti rješavano sukladno potrebama onih koji se vraćaju i sukladno realnim mogućnostima koje će država imati.

Uključeni u proces povratka sve češće iznose tezu da na usporavanje povratka utiče procesuiranje za navodno počinjene ratne zločine, objavljivanje različitih spiskova neamnestiranih, tjeralice. Podržavate li ideju da se imena sa tjevalica objave?

-Pobornik sam toga da se, kao prvo, izvrši revizija svih tih slučajeva, i onih koji su zatvorima, i onih za kojima su podignute optužnice ili pak izrečene presude u odsutnosti. Takvih slučajeva je toliko mnogo, posebice onih sa grubim greškama, da su one odavno trebale biti podvedene pod Zakon o općem oprost. Prema tome, ovdje treba govoriti o Zakonu o općem oprost, jer se radi o tome da se on prestao primjenjivati, pa su neki slučajevi koji su apsolutno trebali biti stvar pomenutog zakona podvođeni pod ratne zločine. Drugo, tek kad se izvrši revizija tih slučajeva, onda sam za to da se objave ti spiskovi, odnosno da se objave oni slučajevi za koje postoji opravdana sumnja, dovoljni objektivni dokazi da se mogu potraživati ti ljudi, kao što to čini Sud u Haagu. Ovako, dakle objavljivati postojeće spiskove, značilo bi još jedanput podsticati lov na vještice.

Kako ste, u globalu, zadovoljni cjelokupnim procesom povratka, reintegracijom i počecima novog života na područjima povratka? Da li se nešto pomaknulo naprijed?

- U globalu gledano, nisam zadovoljan. Nisam zadovoljan zato što stvari idu presporo, što se još uvijek gleda kroz prste ekstremistima i onima koji krše zakon, koji bi ratovali i nakon rata i koji bi, naravno, htjeli da Srbi trajno ostanu obespravljani građani u svojoj državi, obespravljani ljudi na svojem posjedu, dakle potpuno obespravljani ljudi. U tom pogledu, mislim da je važno da Vlada u slijedećoj godini prijede sa čiste retorike “svi građani su jednaki”, kao što to neki od njih kažu mada se često pokaže da neki građani nisu jednaki i ne samo da nisu jednaki, nego ih se ciljano obespravluje. Onda kada Vlada bude rekla: naši građani srpske nacionalnosti trebaju biti ravnopravni, naši građani srpske nacionalnosti trebaju imati sva prava kao i drugi, i naši građani srpske nacionalnosti su novonastala manjina u Hrvatskoj kojoj mi moramo dati ona prava koja joj pripadaju po Ustavnom zakonu, po međunarodnim dokumentima, tada će biti jasno da je srpska

zajednica u Hrvatskoj dobila svoje ime i prezime. Njezino ime i prezime je puno pravo građanstva u ovoj državi. I to je ono što mi očekujemo da bi Vlada trebala uraditi u slijedećoj godini.

5. Kako pospješiti povratak u općinu Gvozd, obnoviti kuće, revitalizirati poljoprivredu i otvoriti nova radna mjesta

Nedavno se u Vojnicu i Gvozd održao susret predstavnika nadležnih ministarstava, vjerskih zajednica, udruga i veleposlanika akreditiranih u Hrvatskoj, koji su razgovarali o povratku raseljenih osoba, povratu imovine, obnovi i oživljavanju gospodarstva na područjima posebne državne skrbi.

Sastanak je organizirala Vlada Republike Hrvatske, a nazocili su mu i predstavnici Ministarstva javnih radova, obnove i graditeljstva, unutarnjih poslova i pravosuđa, te Hrvatskog fonda za privatizaciju, Agencije za posredovanje pri prometu nekretnina i Ureda za suradnju s međunarodnim institucijama.

Tom prigodom Mile Jerosimic, načelnik općine Gvozd i njegovi suradnici prezentirali su stranim diplomatama posebnu publikaciju o svojoj općini. Upravo ta publikacija pomogla je u stvaranju svojevrsne "osobne iskaznice" ove općine.

U kratkom podsjećanju na prijeratno razdoblje kada je samo sjedište današnje općine nosilo naziv Vrginmost i bilo središnjim općinskim mjestom, istice se kako se tadašnja općina rasprostirala na 447 kvadratnih kilometara i brojala 16,7 tisuća stanovnika u ukupno 41-om naselju. U ukupnoj populaciji srpska zajednica participirala je sa $\frac{3}{4}$ udjela, Hrvata je bilo 24 %, dok je tek jedan posto bilo građana muslimanske vjeroispovijesti. Svaki šesnaesti stanovnik tadašnje općine Vrginmost bio je u radnom odnosu, a najviše njih bilo je zaposleno u drvoprerađivačkoj industriji. Karlovačka industrija mlijeka (KIM) otkupljivala je šest milijuna litara mlijeka godišnje, a u stocnom fondu prednjacio je uzgoj goveda, pogotovo krava-plotkinja.

Djeca su pohađala nastavu u 12 osnovnoškolskih objekata, a oni koji su bili dorasli za srednju školu imali su mogućnost nastavka obrazovanja u Karlovcu, odnosno studiranja u Zagrebu ili drugim mjestima. Tome je pogodovala i izuzetno dobra prometna povezanost, kako željezničkom prugom, tako i cestovno, sa Karlovcem i Siskom.

Nakon vojno-redarstvene akcije "Oluja" u kolovozu 1995. godine u Vrginmostu se uspostavlja hrvatska vlast, mjesto dobija naziv Gvozd i postaje središte sada znatno manje istoimene općine. U samoj općini Gvozd, koja je pripojena Sisacko-moslavackoj županiji, sada je 19 naselja, dok su preostala mjesta pripala novoformiranim općinama Topusko i Lasinje.

Osim što joj je smanjena površina, sada je to 207 kvadratnih kilometara, procjene govore da trenutacno u Gvozd obitava oko četiri tisuće ljudi od kojih je 70% Srba, a 30 % Hrvata. Koliko se stanovništvo prorijedilo najbolje govori podatak da se gustoca naseljenosti stanovništva jednostavno prepolovila!

U Hrvatskim šumama i ukupno tri privatne pilane radi tek 80-ak zaposlenih, na Zavodu za zapošljavanje prijavljeno je 812 osoba, pomoć Crvenog križa dobija tisuću građana, a socijalnu skrb ostvaruje ukupno 570 obitelji sa područja općine Gvozd. Ukupno 250 učenika pohađaju nastavu u jedinoj osnovnoj školi u Gvozd, a odgovorni se žale na slabu prometnu povezanost sa sjedištem Županije u Sisku.

No u općini Gvozd prihvaćaju trenutacnu situaciju takvom kakva ona jeste, ali i stvaraju sebi ciljeve i zadatke na kojima bi trebali u narednom razdoblju poraditi kako bi se stanje poboljšalo.

Prije svega i na prvom mjestu je problem trajnog zbrinjavanja stanovništva kroz izgradnju obiteljskih kuća useljenicima, obnove kuća i stanova povratnicima, pospješivanje povratka u Bosnu i Hercegovinu, ali i prodaju kuća Agenciji za promet nekretninama (APN). Navode se i precizni statistički podaci prema kojima je do sada dodijeljeno 53 građevinske parcele od strane države i najavljena izgradnja kuća onim državljanima BiH koji ne žele ili ne mogu da se vrate u svoju

maticnu zemlju. I na ovom području upozoravaju na nepsotojanje sluha za obnavljanje kuća u vlasništvu Srba, tako da su kuće manjeg stupnja oštećenja obnavljali strani donatori, dok hrvatska Vlada do sada nije participirala u ovom procesu. Tokom rata i nakon njegovog prestanka oštećeno je ili uništeno oko 700 obiteljskih kuća na području općine Gvozd, a građani su podnijeli ukupno 556 zahtjeva za obnovu svoje imovine. Očekuje se i obnova 42 stana, najavljena od strane donatora, te ispunjavanje želje za 45 obitelji bosanskih Hrvata koji se namjeravaju vratiti svojim kućama. Procjene govore da je blizu 20% useljenika zainteresirano za povratak u BiH. Na kraju, i APN je odlučila da otkupi još 30-ak kuća, te ih pridoda broju od 57 do sada kupljenih kuća.

Kako bi povratničko stanovništvo, ali i ono koje namjerava ostati u Gvozd i okolnim mjestima, imalo kakve-takve perspektive i bolji standard od sadašnjeg odgovorni u Općinskom vijeću i Poglavarstvu namjeravaju pokrenuti ili su već pokrenuli cijeli niz projekata na oživljavanju poljoprivrede. Primaran je razvoj stocarstva, ali ratarstva u funkciji ovoga prvoga, a razmišlja se i o proizvodnji zdrave hrane. To bi se, prije svega, postiglo osposobljavanjem poljoprivrednih zadruga i razvoja kooperativnih odnosa, te osiguranjem tzv. strojnog prstena, odnosno nabavke pojedinih poljoprivrednih strojeva uz određene pogodnosti i namijenjene ratarskoj proizvodnji.

Nadalje, planiraju se i obnova i modernizacija infrastrukture, iznad svega obnova električne i vodovodne mreže, te održavanja puteva, uvođenje telefona u pojedinim selima na sjeveru općine, te slični zahvati za koje do sada nije postojalo dobre volje, najčešće političke. Osim obnavljanja elektromreže na području cijele općine Gvozd, u suradnji sa distribucijskim područjima HEP-a u Sisku i Karlovcu trebala bi biti provedena elektrifikacija sela Šljivovac, Stipan, Dugo selo, Trepca, te dijela Gornje Cemernice i Slavskog polja. Sa USAID-om je već dogovoreno, a uz financijsku potporu Hrvatskih voda i donatora najavljena je izgradnja kanalizacije u samom Gvozd, te obnavljanje postojećih vodovoda u mjestima Perna i Utinja Vrelo, te izgradnja novih mreža u selima sjevernog dijela općine i dijela Slavskog polja.

Ono što će, čini se, biti najteže jeste stvaranje i otvaranje novih radnih mjesta na način da se pokrene proizvodnja u "mrtvim pogonima". Najavljen je skoriji početak rada Ciglane "Blatuša", priprema stavljanja u upotrebu zgrade "Velebita", očekuje se i razvoj malog i srednjeg poduzetništva uz pomoć poslovnih banaka i donatora. Pored neophodnosti rješavanja pitanja vlasništva nad pojedinim gospodarskim subjektima, općinski čelnici ukazuju na potrebu pridržavanja Ustavnog zakona o pravima nacionalnih i etničkih zajednica u procesu zapošljavanja. Na ovo pitanje posebno se ukazuje kada je u pitanju otvaranje radnih mjesta u postojećim i novim poduzecima, ali i u državnom i javnom sektoru, sa ciljem osiguravanja takve nacionalne strukture zaposlenih koja će odgovarati strukturi stanovništva općine Gvozd.

Kada je u pitanju obrazovanje i kultura, svi su svjesni malog broja stanovnika, pa tako i djece dorasle za osnovnu školu. Zbog toga se predlaže obnavljanje 11 seoskih devastiranih škola i njihova prenamjena u društvene domove koji, za sada, predstavljaju jedina mjesta okupljanja lokalnog stanovništva. Naravno, nije zaboravljena ni obnova već postojećih društvenih domova, te stavljanje u funkciju Doma kulture u Gvozd i obnova dječjeg vrtića u istom mjestu.

Sa ciljem razvoja vlastite turističke ponude predlaže se i očuvanje Petrove gore, prirodnog i povijesnog blaga ovoga kraja, te, na kraju, i vraćanje povijesnog i prepoznatljivog imena Vrginmost.(STINA)

Općina Gvozd (Sisacko-moslavacka županija)

Trg hrvatskih vitezova 1, Gvozd 44410

Tel: + 385 44 881 005, 881 006

Mile Jerosimic, načelnik općine

+ 385 98 262 831

naselja općine Gvozd

Blatuša, Bovic, Brnjavac, Cremušnica, Crevarska Strana, Dugo Selo Lasinjsko, Golinja, Gornja Cemernica, Gornja Trstenica, Gvozd, Kirin, Kozarac, Ostrožin, Pješcanica, Podgorje, Slavsko Polje, Šljivovac, Stipan, Trepca

6. OESS: ZA NEKE PRESUDE POTREBNA JE REVIZIJA

U okviru obrade teme procesuiranja ratnih zlocina i problema koje to može izazvati kod potencijalnih povratnika STINA je za komentar zamolila Misiju OESS-a u Hrvatskoj. Evo njihovih odgovora:

U protekloj godini u Hrvatskoj je uhapšeno više desetaka gradana srpske nacionalnosti pod optužbom za ratne zlocine u vrijeme rata u Hrvatskoj. Ta hapšenja su od strane politickih predstavnika Srba u Hrvatskoj te nekih nevladinih udruga koja se bave ljudskim pravima oznacene kao pritisak koji za cilj ima onemogućavanje povratka ili pak kao svojevrsna kompezacija za pokrenute postupke za ratne zlocine protiv gradana hrvatske nacionalnosti. Kako OESS gleda na taj problem?

-Opcenito, Misija zastupa stajalište kako bi pocinitelji ratnih zlocina trebali biti izvedeni pred lice pravde, bez obzira na njihovu nacionalnost te bez bilo kakvih predrasuda, sukladno zakonu. Misija je u svakom slucaju uocila kako su u 2001. godini u Hrvatskoj uhiceni gradani srpske nacionalnosti, pod optužbom kako su pocinili ratne zlocine tijekom rata u Hrvatskoj. Misija je takoder uocila kako su pod istom optužbom uhiceni i gradani hrvatske nacionalnosti, narocito u mjesecima kolovozu i rujnu. Misija zapaža otvorenije ozracje, te jedan pozitivni trend u hrvatskoj Vladi vezan za rješavanje problematike ratnih zlocina bez obzira na nacionalnost. Ipak, treba vidjeti kako ce ti slucajevi biti procesuirani.

Takoder, MUP je objavio da ima oko 1500 potjernica za gradanima srpske nacionalnosti koje se tereti za ratne zlocine. Da li je po vašem mišljenju tako veliki broj osumnjiceni za ratne zlocine realan s obzirom da je bivša vlast na inzistiranje medunarodne zajednice svojevremeno utvrdila vrlo reduciranu listu onih koje se tereti za ratne zlocine?

-Misija nije u poziciji komentirati brojke koje je objavilo Ministarstvo unutarnjih poslova o tjeralicama izdanim za gradanima srpske nacionalnosti, optuženim za ratne zlocine. Djelovanje Misije prvenstveno je usmjereno prema ocjeni pravne osnove gore spomenutih tjeratica, izvještavanju – te pravilnom reagiranju prema hrvatskim vlastima, ako je potrebno.

S obzirom da je posljednim sudskim postupcima protiv onih koji su bili osumnjiceni za ratne zlocine a koji su se samovoljno vratili u Hrvatsku ili pak bili izruceni Hrvatskoj doneseno niz oslobadajucih presuda smatrate li da je potrebno izvršiti reviziju te liste? Da li je to s druge strane možda indikativno za brojne presude kojima su gotovo bez iznimke osudeni brojni gradani srpske nacionalnosti u odsutnosti i da li bi to trebalo podvrci reviziji?

-Mišljenje je Misije kako bi se svaka dosad donesena presuda trebala revidirati u slucaju da nije pravno osnovana. Misija pozdravlja inicijativu pokrenutu od strane Državnog odvjetništva s ciljem uvođenja povecanog opreza u sudenjima *in absentia*. Ta bi inicijativa mogla dovesti do profesionalnijeg i nepristranijeg postupanja u tekucim *in absentia* slucajevima, te pri postupanju u takvim slucajevima u buducnosti.

Imate li primjedbe na nacin primjene Zakona o oprostima?

-Misija je uocila kako je Državno odvjetništvo pozitivno promjenilo svoje stajalište u svezi s neosnovanim optužnicama za ratne zlocine i slucajevima na koje bi se mogao primjeniti oprost. Ipak, još uvijek postoji odredena zabrinutost. Misija je primjetila kako je potrebna revizija presuda kod određenog broja osuđenih Srba, ciji su slucajevi na kraju oružanog sukoba naknadno kvalificirani iz “oružane pobune” u ratne zlocine ili obicne zlocine, te cije su presude pravomocne. Takoder, osobe koje su prethodno bile osuđene zbog “oružane pobune” i na koje je primjenjen oprost, i dalje imaju kazneni dosje s tim u svezi, što je u suprotnosti sa znacanjem oprosta te negativno utjece na potpuno ostvarivanje njihovih prava kao hrvatskih gradana.

Postoje li neki konkretni prijedlozi ili zahtjevi od strane OEES-a kada je u pitanju rad hrvatskih istražnih i pravosudnih organa vezano za ove probleme?

-Misija bi željela naglasiti svoju spremnost za suradnju s hrvatskom Vladom u svezi s ovim pitanjima. Misija je u nekoliko navrata ponudila određene prijedloge hrvatskoj Vladi, te će nastaviti djelovati u tom pravcu. U tom smislu, Misija se nada kako će u skoroj budućnosti biti osnovan novi Vladin ured za ratne zločine, što će olakšati takvu suradnju te općenito poboljšati rješavanje pitanja ratnih zločina.

7. Vijesti

IZ NOVOGODIŠNJE CESTITKE HRVATSKOG PREDSJEDNIKA STJEPANA MESICA

"Naša će se vjerodostojnost procjenjivati i na temelju izvršavanja preuzetih međunarodnih obveza. Želim i ovom prilikom ponoviti kako suradnja s Haaškim sudom i razvijanje regionalne suradnje u prvom redu koriste nama samima. Individualiziranje krivnje za ratne zločine skida odgovornost s naroda koji bi u suprotnom ostali taoci nedjela pojedinaca ili skupina. A suradnja sa susjedima u interesu je i stabiliziranja regije, ali i oživljavanja našeg gospodarstva.

Nastavit ćemo sa stvaranjem uvjeta za povratak svih naših građana koji su proteklih godina bili prognani, ili su izbjegli. Omogućavajući im povratak i osiguravajući im život u miru i dostojanstvu, mi dokazujemo zrelost naše demokracije i ucvrštujemo temelje vladavine prava u Hrvatskoj.

Onaj tko je kriv, ne smije ostati nekažnjen. Bez obzira na njegove stvarne ili izmišljene zasluge, bez obzira na sadašnju ili bivšu poziciju u društvu. Ali onaj koji nije kriv ni za što, ne smije biti ni na kojoj osnovi diskriminiran, niti mu smije biti uskraceno ijedno od prava što ih na osnovi Ustava i zakona uživaju svi građani Republike Hrvatske.

Prije nepune dvije godine ova je vlast preuzela državu s golemim hipotekama. Teško ih se rješavamo i treba nam vremena za to.

Znam da mnogi naši građani nemaju vremena čekati.

Znam da mnogi žive na granici egzistencije ili teško preživljavaju čak ispod te granice. U prvom redu zbog njih, ali i zbog svih nas i onih koji će doći iza nas, dužni smo što prije izvuci Hrvatsku iz teškoca i problema s kojima se još suočava.

Obecali smo demokratsku, civiliziranu, europsku i naprednu, pravnu državu Hrvatsku. Želim da nas Nova godina dovede još jedan krupan korak bliže ostvarivanju tog cilja.

Želim da pritom budemo jedinstveni, svjesni da nas stranacke i bilo kakve druge razlike ne smiju odvracati od europskog puta demokracije kojim smo krenuli.

Svim gradankama i građanima Republike Hrvatske želim sretnu Novu godinu."

G. Granic: SRBOVANJE I HRVATOVANJE NEĆE PRIDONIJETI BOLJITKU I IZGRADNJI HRVATSKE KAO PRAVEDNE DRŽAVE

Hrvatski vicepremijer Goran Granic, zadužen za odnose s vjerskim zajednicama, pozvao je pripadnike srpskog i hrvatskog naroda da, bez obzira na rezultate popisa stanovništva i eventualne promjene Ustavnog zakona o manjinama, uključe predstavnike srpske zajednice u političko odlučivanje u općinama i gradovima gdje su na lokalnim izborima izabrani vijećnici iz te etničke zajednice.

Uz božićnu čestitku svim pravoslavim vjernicima, Granic je na svečanom domjenku Srpskog narodnog vijeca u Srpskom kulturnom društvu "Prosvjeta" ocijenio kako je u dvije napravljeno puno, ali nedovoljno, kako od strane hrvatske vlasti, tako i srpske zajednice. Po njegovim riječima, uz obnovu kuća, potrebna je i obnova odnosa između hrvatske i srpske zajednice.

Razmišljanja s pozicija onih koji su doveli do rata, ili onih koji su mislili da bi se ratom riješilo srpsko pitanje, Granic je ocijenio neprihvatljivim.

-Srbovanje ili hrvatovanje neće pridonijeti boljitku i izgradnji Hrvatske kao građanske države gdje ni nacionalnost, niti vjerske karakteristike neće biti prepreka, nego bogatstvo ovog prostora, naglasio je Granić.

Predsjednik Srpskog narodnog vijeća Milorad Pupovac istaknuo je kako srpska zajednica u Hrvatskoj želi zajedno sa svim hrvatskim građanima biti u službi boljitka, stabilne i pravedne države i dobrih odnosa na evropskom jugoistoku. Ova godina bi, po njegovim riječima, trebala biti godina obnove, povratka i pomirbe.

Božićnu čestitku pravoslavnim vjernicima uputili su i savjetnik predsjednika RH Ivica Maštruko, zagrebački gradonačelnik Milan Bandić, te veleposlanik SRJ u Hrvatskoj Milan Simurđić i američki veleposlanik Lawrence Rošín.

Projekt se realizira uz potporu Misije OESS-a u Hrvatskoj

Bilten uređuju i za njegov sadržaj odgovaraju:

Novinska agencija SAFAX

Patriotske lige 30/III

Sarajevo, BiH

tel/fax: ++ 385 33 213 078

e-mail: mediaplan@mediaplan.ba

Novinska agencija STINA

Šetalište Bacvice 10

Split, Hrvatska

tel/fax: ++ 385 21 488 945

e-mail: stina@st.tel.hr

Bilten je dostupan na Internet stranicama: www.mediaplan.ba